Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päiväys
Datum

Dnro
Dnr

3.10.2019

Sonja Pyykkönen, erityisasiantuntija
ympäristöministeriö

Viite
Hänvisning
Asiantuntijalausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia
Ärende
Valtioneuvoston U-jatkokirjelmä U 73/2018 vp Yhteisen maatalouspolitiikan uudistamista koskevat ehdotukset

Komission ehdotuksessa on YMP:lle asetettu monia tavoitteita. Tavoitteet eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan on varmistettava kaikkien tavoitteiden toteutuminen. Olisi esimerkiksi varmistettava ruokavarmuus, kuten myös tuettava ympäristönhoitoa ja ilmastotoimia, joilla edistetään unionin ympäristö- ja ilmastotavoitteita. On erittäin hyvä, että Suomi kannattaa ympäristö- ja ilmastotavoitteiden toteuttamisen vahvistamista ja tukee maatalouden ympäristö- ja ilmastonsuojelun parantamista. On tärkeää, että maatalouden ympäristöohjelmat olisivat pitkäjänteisiä.

Vesienhoidon, monimuotoisuuden ja ilmastopäästöjen vähentämisen osalta maatalouden sektorikohtaiset tavoitteet sekä toimenpiteet ovat Suomessa nojanneet pitkälti maataloustukiin. Ympäristötavoitteita on pyritty toteuttamaan mahdollisimman paljon ympäristökorvausjärjestelmän kautta. Kansallisen strategisen suunnitelman kokonaisuus sekä rahoitus ratkaisevat sen, voitaisiinko tällä periaatteella jatkaa edelleen. Toimenpiteitä on joka tapauksessa jatkettava ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi. Jo nykyisellä kaudella ympäristökorvauksen rahoitus on ollut riittämätön. Rahoituksen edelleen vähetessä ympäristö- ja ilmastotoimenpiteiden tulisi olla mahdollisimman kohdennettuja ja kustannustehokkaita.

Komission ehdotukset luovat jäsenmaille hyvät puitteet rakentaa strategiset suunnitelmansa siten, että maatalouden sektorikohtaisiin ympäristö- ja ilmastotavoitteisiin voidaan vastata mahdollisimman tehokkaasti. Suomen tulisi hyödyntää tämä mahdollisuus ja asettaa tavoitteet EU-keskivertomaata kunnianhimoisemmiksi. Vastuu ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin pääsemisestä jää ehdotuksessa jäsenmaille, joille on annettu strategisten suunnitelmien tekemiseen aiempaa enemmän joustoa.

Ensimmäisen kerran edellytyksenä on, että strategiselle suunnitelmalle, tulisi tehdä kaikkien tukimuotojen osalta ympäristövaikutusten arviointi. Kokonaisuuden arvioinnilla voidaan varmistaa politiikkakoherenssi. Olisi hyödyllistä laatia maataloudelle pitkän aikavälin suunnitelma, jolloin voitaisiin kuvata selkeästi, kuinka pitkälle strategisessa suunnitelmassa ehdotetuilla toimenpiteillä eri tavoitteiden osalta pyritään pääsemään tulevalla rahoituskaudella. Tämä toisi nykyistä konkreettisemmin esiin strategiasuunnitelmalla tavoiteltavan ympäristö- ja ilmastohyödyn.

<u>Määritelmät</u>

Ehdotuksen mukaan jäsenvaltio voisi määritellä tukikelpoisuudelle lisärajoituksia esimerkiksi ilmasto- ja ympäristösyistä. Turvepeltojen kasvihuonekaasupäästöt sekä ravinnepäästöt ovat hyvin suuret ja säilyvät suurina hyvin pitkän aikaa verrattuna kivennäismaihin. Tämän vuoksi turvepeltojen raivaamiseen ei tulisi

kannustaa myöntämällä tukia. Suomessa vuoden 2004 jälkeen raivatuille pelloille ei ole maksettu ympäristökorvausta eikä luonnonhaittakorvausta. Jatkossa raivattaville turvepelloille ei tulisi maksaa muitakaan peltotukia. Investointitukea ojitukseen ei myöskään tulisi maksaa turvepelloille. Vuonna 2012 valtioneuvoston periaatepäätöksessä soiden ja turvemaiden kestävästä ja vastuullisesta käytöstä ja suojelusta on mm. linjattu, että toteutetaan maatalouspolitiikkaa siten, että ohjelma- ja tukikohdennuksissa otetaan huomioon turvepeltojen erityispiirteet ja vähennetään niiden viljelykäytöstä aiheutuvia haitallisia vaikutuksia. Raivauspainetta päätettiin pienentää mm. rajoittamalla EU:n säädösten mahdollistamissa puitteissa tukien myöntämistä uusille raivatuille pelloille sekä edistämällä pellonraivauksen kohdentamista kivennäismaille.

Jäsenmaat voisivat määritellä, kuka katsotaan tosiasialliseksi viljelijäksi sekä minimirajat viljelijätukien saamiseksi, eli sen, kenelle tukia voitaisiin myöntää. Ympäristönäkökohdista olisi hyödyllistä, että määritelmää ei tiukennettaisi nykyisestä aktiiviviljelijän määritelmästä eikä vaaditun peltopinta-alan määrää korotettaisi. Myös pienten tilojen ja saariston tilojen toimintaedellytykset tulisi turvata, jolloin mahdollisimman laaja toimijajoukko saataisiin mukaan ympäristönhoitotyöhön.

Ehdollisuus

Suomi on kannattanut muutoksia paljaan maan kiellon muuttamisesta maanpeitteen kasvipeitteisyysvaatimukseksi. Maan kasvipeitteisyyden vaatimuksia haluttaisiin toteuttaa pakollisten vaatimusten sijaan vapaaehtoisin keinoin, jolloin viljelijöille voitaisiin maksaa tukea. Peltojen talviaikaisella kasvipeitteisyydellä on merkitystä sekä ravinnehuuhtoumien että ilmastopäästöjen vähentämisen kannalta. Viljelykäytäntöjä tulisi ohjata siten, että kaikki mahdollinen peltoala olisi talvikaudella aitoa kasveilla toteutettua kasvipeitteisyyttä. Viljelijöitä tulisi kannustaa tukien avulla siihen, että vain välttämättömissä tilanteissa pellot voisivat olla talvisin ilman peitettä.

U-jatkokirjeen mukaan tarvittaisiin lisätietoa siitä, tarkoittaako ehdollisuuden vaatimusten laiminlyöntien seuraamusten muutosehdotus sitä, että seuraamuksia määrättäisiin vain ehdollisuuden valvontaotannassa oleville tuensaajille, eikä muissa valvonnoissa oleville tuensaajille. Tämä olisi merkittävä muutos nykyiseen. Olisi kestämätöntä, jos viranomainen kohtelisi tuensaajia eri tavoin riippuen siitä, millä valvontaotannalla sattuu olemaan. Myöskään muutoin, esim. ympäristöviranomaisen kautta ilmi tulevista, ehdollisuuden laiminlyönneistä ei aiheutuisi seuraamusta. Ehdollisuuden vaatimukset olisivat edelleen tukien pohjavaatimuksena. Voisi johtaa erikoiseen tilanteeseen, jos tuensaaja ei olisi noudattanut pohjavaatimuksia, esim. lainsäädännön vaatimuksia, mutta hänelle maksettaisiin vaativampien toimenpiteiden toteuttamisesta tukea.

Ilmasto- ja ympäristötavoitteista

YMP:n tulisi huomioida EU:n hiilineutraalisuustavoitteet. Suomen strategisessa suunnitelmassa tulisi huomioida hiilineutraalisuustavoitetta 2035 vastaavat päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040, sekä myös ilmastolain uudistamisen tavoitteet mm. hiilinielujen vahvistamisesta, jotka heijastuvat myös maatalouden vähennystoimiin.

Maatilojen laaja sitoutuminen ympäristöohjelmien ehtoihin on tuottanut muutoksia viljelykäytäntöihin. Keskeisenä ympäristöohjelmissa on ollut lannoitteiden ja eläinten lannan ravinteiden käytön parempi optimointi ja kontrolli, joilla vaikutetaan kiintoainekuorman pienentymiseen. Ehdollisuuden uudeksi vaatimukseksi on esitetty vesipuitedirektiivin perustoimenpiteiden vähimmäisvaatimuksia fosforikuormituksen vähentämiseksi. Komission palautteessa vesienhoitosuunnitelmakaudesta 2016-2021 on nostettu esiin maatalouden ravinnekuormituksen parempi hallinta ja mm. fosforisääntelyn kehittäminen. Ympäristöministeriö katsoo, että tulisi säätää kasvilajikohtaiset kaikkia viljelijöitä koskevat fosforilannoituksen lannoitusrajat. Nykyiset ympäristökorvauksen lannoitusrajat eivät koske kaikkia viljelijöitä ja lannoitevalmisteasetuksen rajat ovat niin korkeat, ettei niillä ole käytännössä merkitystä.

Maatalouden hyviksi todettuja toimenpiteitä tulee jatkaa. Toimenpiteet tulee mitoittaa ja kohdentaa siten, että vesien tilatavoitteet voidaan saavuttaa. Toimenpiteitä tulee kohdentaa eroosion ja kuormituksen vähentämiseksi vesistöjen varsilla oleville kalteville ja tulvaherkille pelloille. Lisäksi tarvitaan uusia vesiensuojelumenetelmiä, kuten kipsin levitys pelloille.

Luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi tärkeimmät toimenpiteet ovat olleet monimuotoisuuden ja kosteikkojen hoitosopimukset sekä peltoluonnon monimuotoisuustoimenpiteet. Parhaillaan on käynnissä perinnebiotooppien päivitysinventoinnit. Rahoitusta tarvittaisiin lisää perinnebiotooppien alkukunnostukseen ja raivaamiseen, jotta hoitoon saadaan lisää pinta-alaa. Nykyiset peltoluonnon monimuotoisuustoimenpiteet (monimuotoisuuspellot, luonnonhoitopeltonurmet ja suojavyöhykkeet) on tutkimuksissa todettu toimiviksi ja tehokkaiksi. Niiden toteuttamista tulisi jatkaa vähintään yhtä laajasti kuin nykyisin. Olisi myös tarpeen kehittää toimenpiteitä, jotka hyödyttäisivät pölyttäjähyönteisiä, esimerkiksi kukka- ja pölyttäjäkaistoja.